

Politički sistem Južne Afrike

Savremeni politički sistemi II

Opšte karakteristike

- **Populacija:** približno 52 miliona
- **Glavni grad:** Cape Town / Pretoria
- **Rasa:** 80.2% crnačka populacija, melezi 8.8%, 8.2% bijelci
- **Parlament:** bikameralni
- **Predsjednik:** Cyril Ramaphosa
- **Važeći ustav:** 1997.

Istorijski prikaz

- Prije 2.500 godina – afrički emigranti sa sjevera i starosjedioci Koisan formiraju bogatu stočarsko-poljoprivrednu zajednicu.
- XV vijek, portugalski moreplovci stižu na Rt dobre nade
- XVII vijek Holanđani stvaraju prve kolonije
- Britanska aneksija kolonije Kejp 1806. godine (slobodni prostor za trgovinu)
- Narod: Britanci, Afrikanderi (buri), domorodačko crnačko stanovništvo, melezi

Britanska vlast

- Kolonijalni guverneri
- Četiri provincije: Rt dobre nade, Natal, Orindž i Transval
- Prve institucije
- Pravo glasa za sve (iako faktički neiskorišćeno)
- Vlast silom
- Pobune – Soto, Venda, Pedi, Zulu

Do apathejda

- 1870. otkriće nalazišta zlata i dijamanta
- Sukobi u zemlji
 - Rasni
 - Unutar-bjelački
- Zulu monarhija pobijedena i podijeljena u 13 oblasti
- 1910. sklapanje mira i donošenje Ustava Južnoaričke unije

Karakteristike prvog Ustava

- Vestministerski model
- Unitarna država
- Engleski i holandski službeni jezici (kasnije afrikans)
- Zabrana učešće u političkoj vlasti
- Dva perioda:
 - Britanska dominacija 1910 – 1948,
 - Afrikanderska dominacija 1948-1994 – aparthejd
- Zakon o urođeničkim posjedima, Zakon o industrijskom dogovoru, Zakon o predstavljanju urođenika
- 1912. formiranje Afričkog nacionalnog kongresa
- Eskalacija podjela nakon Drugog svjetskog rata

Aparthejd

- Vladu formira Nacionalna partija NP
- Zakon o registraciji stranovništva – Afrikanci, melezi, indijci i bijelci
- Podjela javnih objekata
- Izuzimanje čak i meleza sa biračkog spiska
- Zakon o uređivanju domovine (Hendrik Vervord) – 10 rezervata, najveća prinudna seoba u posleratnom svijetu!
- Odvojeni razvoj

Pobune

- Povelja ANK-a “Južna Afrika pripada svima koji u njoj žive...”
- Volter Sisulu, Oliver Tambo, Nelson Mandela
- Program: mješavina liberalnih ideja (jednakost, sloboda, pravo glasa) i socijalističkih ideja (besplatno obrazovanje i zdravlje, društvena svojina javnih dobara, npr. rudnika i industrije)
- Južnoafrička komunistička partija i Panafrički kongres radikalniji
- Građanska neposlušnost i krvava odmazda (Šarpsvil)
- Mandela i Sisulu osuđeni na doživotnu robiju 1964. godine

Promjena

- Promjena u ekonomskom stanju
- Promjena u geopolitičkom okruženju
- Smjena vlasti, Botha
- Ujedinjene nacije traže ukidanje aparthejda, povlačenje iz Namibije i Angole
- Izostanak podrške
- Pregovori

Neočekivana tranzicija

- I ANK i NP u nezavidnoj situaciji
 - Javni sastanci: bijeli biznismeni i lideri ANK
 - Tajni sastanci: rukovodstvo NP i zatvoreni lideri ANK
- Oslobađanje Mandele 1990. godine
- Pregovori: ukidanje aparthejda, opšte pravo glasa, nezavisno sudstvo
- Stavovi ANK:
 - Unitarna država
 - Većinska vlast
- NP:
 - Federalizam
 - Sistem rotacije vlasti i manjinski veto
- Tajni sporazum za formiranje Vlade nacionalnog jedinstva

Vlada nacionalnog jedinstva

- Privremeni ustav: kvazi-federalni dokument sa 9 provincijskih zakonodavnih tijela i 11 službenih jezika
- Izbori: 27. april 1994. godine
- ANK – 62.7%
- NP – 20.4%
- ISP – 10.5% (Inkhata freedom party)
- Vlada nacionalnog jedinstva, Mandela predsjednik, De Klerk, izvršni zamjenik
- Kraj 350 godina duge kolonijalne vlasti!

Savremeni problemi

- Nejednakost!
- Podijeljenost po novim osnovama
- Rasne tenzije opstaju u drugačijim oblicima
- Koketiranje sa socijalizmom
- Korupcija

Ustav iz 1997. godine

- Liberalan
- Poštovanje političkih i građanskih prava
- Poštovanje ekonomskih prava
- Sloboda govora ograničena zabranom govora mržnje
- Mogućnost redistributivnih mjera
- Hibrid predsjedničkog i parlamentarnog sistema

Institucije

- Dvodomna skupština: Narodna skupština (400 poslanika) i Narodno vijeće provincija (90 poslanika) – 5 godina
 - Narodna skupština – proporcionalni sistem partijskih lista
 - Narodno vijeće provincija – posredno, po deset predstavnika iz provincijskih skupština
- Velike moći predsjednika
- On se bira od strane Narodne skupštine
- Kabinet bira predsjednik iz redova poslanika Narodne skupštine
- Sudstvo nezavisno

Komisija za istinu i pomirenje

- Desmond Tutu, dobitnik Nobelove nagrade za mir 1995. godine
- Da se otkriju istine u vezi sa kršenjem ljudskih prava
- Da se ponudi amnestija onima koji priznaju
- Da se nadoknade gubici žrtvama

Trenutno stanje

- Predsjednik Cyril Ramaphosa (ANK)
 - Peti po redu (Mandela, Mbeki, Motlante, Zuma)
- Peti demokratski parlament, 2014.

Party	Votes	%	+/-	Seats	+/-
 African National Congress	11,436,921	62.15	▼ 3.75	249	▼ 15
 Democratic Alliance	4,091,584	22.23	[a] ▲ 4.62	89	[a] ▲ 18
 Economic Freedom Fighters	1,169,259	6.35	<i>New</i>	25	<i>New</i>
 Inkatha Freedom Party	441,854	2.40	▼ 2.15	10	▼ 8
 National Freedom Party	288,742	1.57	<i>New</i>	6	<i>New</i>